

MUISTIO

Lindholm

15.6.2005

ERÄITÄ OHJEITA PERHEPÄIVÄHOITAJAN KODISSA TAPAHTUVAN
PERHEPÄIVÄHOIDON JÄRJESTÄMISEEN

1

Päivähoitopaikan hakeminen ja myöntäminen

Lasten päivähoidosta annetun lain (36/1973) 2 §:n 2 momentin mukaan "Lasten päivähoito on pyrittävä järjestämään siten, että se tarjoaa lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivan hoitopaikan ja jatkuvan hoidon sinä vuorokauden aikana, jona sitä tarvitaan."

Päivähoitopaikan myöntämistä edeltää hakemus lapsen ottamisesta päivähoitoon, jossa vanhemmilla tai huoltajalla on mahdollisuus esittää toivomuksensa hoitomuodosta ja hoitoajoista yms. hoitoon liittyvistä yksityiskohdista. Päivähoitolain säännöksen sanamuoto "on pyrittävä järjestämään" velvoittaa kunnan ottamaan huomioon hoitopaikkaa, -tapaa ja -aikaa koskevat vanhempien toiveet. Ehdotonta velvoitetta hoidon järjestämiseen vanhempien toivomalla tavalla laki ei edellytä. Kunnalla on viime kädessä oikeus päättää siitä, missä muodossa päivähoitoa myönnetään. Subjekttiivinen oikeus päivähoitoon ei siten tarkoita esimerkiksi oikeutta saada hoitajaa kotiin, jos kunta voi osoittaa hoitopaikan päiväkodissa tai perhepäivähoidossa taikka oikeutta päiväkotipaikkaan, jos kunta voi osoittaa paikan perhepäivähoidossa. Kunta voi hoitopaikan myöntäessään tehdä sen siinä muodossa kuin kunnan mahdollisuudet hoidon järjestämiseen voidaan ao. kunnassa toteuttaa.

Päivähoitolain 11 §:n mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä kokonaistarve edellyttää. Tämä tarkoittaa, että kunnalla ei ole velvollisuutta esim. järjestää ympärivuorokautista hoitoa yksittäiselle perheelle silloin, kun kunnassa ei yleisesti esiinny ympärivuorokautisen hoidon tarvetta.

Hakijaan eli kuntalaiseen nähden päivähoitopaikan myöntäminen on etuuden myöntämistä koskeva hallintopäätös. Lapsen päivähoitoon ottamista koskevasta päätöksestä voidaan hakea muutosta siten kuin sosiaalihuoltolain 7 luvussa säädetään. Muutoksenhakuoikeus on hoitoon ottamisesta, mutta ei hoitomuodosta ja hoitojärjestelyistä.

2

Hoidon yksityiskohdat ja hoitosuunnitelman sitovuus vanhempiin nähden

Hoitopaikan myöntämisen täytäntöönpanoon liittyy myös hoitoa koskevien yksityiskohtien selvittäminen, jotka tarkentuvat hoitosuunnitelmassa.

Vanhempien tulee hoitopaikkaa hakiessaan tehdä yksilöity esitys hoitotarpeesta (ks. päivähoitolain 2 §:n 2 mom. ja päivähoitoasetuksen 2 § 1 mom.), jonka perusteella tehdään päätös hoitopaikan myöntämisestä, hoitomuodosta ja hoitotavasta. Hoitopaikan myöntämispäätöksen perusteella kirjataan hoidon yksityiskohdat hoidosta tehtävään hoitosuunnitelmaan. Päätöksessä todetut ja hoitosuunnitelmaan kirjatut ehdot sitovat jatkossa van-

MUISTIO

Lindholm

15.6.2005

hempia niin, että heidän tulee noudattaa hoitosuunnitelmaan otettuja hoitoaikoja ja muita ehtoja (ks. jäljempänä poikkeaminen hoitosuunnitelmasta ja vanhemmille annettavia ohjeita, kohdat 5 ja 6).

Mikäli lapsen hoitotarve hoidon aikana myöhemmin muuttuu, kunnan harkintaan ja päätettäväksi jää, onko hoitoa mahdollista järjestää vanhempien esittämän tarpeen mukaisessa laajuudessa. Myönteisessä tapauksessa tehdään uusi päätös ja sen perusteella uusi hoitosuunnitelma. Päätös saattaa vaikuttaa myös vanhemmilta perittäviin hoitomaksuihin (Asiakasmaksulain 7 a § ja 10 a §).

Pannessaan täytäntöön tekemäänsä päätöstä kunnalla on oikeus täytäntöönpanoa koskeviin järjestelyihin ja muutoksiin, jos tilanteet sitä edellyttävät, esim. myönnetty hoitopaikka osoitetaan pysyvästi tai tilapäisesti muulle hoitajalle tai muuhun hoitomuotoon.

3

Hoitosuunnitelman sitovuus ja merkitys perhepäivähoitajaan nähden

Perhepäivähoitaja on työsopimuksessaan sitoutunut hoitamaan kunnan hänelle hoitoon sijoittamia lapsia. Hänen tulee noudattaa lapsen hoidosta vanhempien kanssa tehtyä hoitosuunnitelmaa ja asianomaisen esimiehen antamia muita ohjeita. Suositeltavaa on, että perhepäivähoitaja mahdollisuuksien mukaan osallistuu yksityiskohtaisen hoitosuunnitelman laatimiseen vanhempien ja perhepäivähoidon ohjaajan kanssa.

Hoitosuunnitelmassa todetaan, minä päivinä ja aikoina lapsi on perhepäivähoitajalla hoidossa ja/tai millä tavoin perhepäivähoitaja on muutoin velvollinen järjestämään lapsen hoidon kodissaan.

Perhepäivähoitajaliitteen sopimusmääräyksissä on viittauksia hoitosuunnitelmaan. Hoitosuunnitelmalla on olennaista merkitystä mietittäessä kuinka monta hoitopaikkaa ja millaisia hoitopaikkoja hoitajalta varataan ja sitä kautta myös perhepäivähoitajan palkkauksen määräytymiseen, työajan muodostumiseen ja muihin palvelussuhteen ehtoihin ao. sopimusmääräyksissä ja niiden soveltamisohjeissa tarkemmin todetulla tavalla. Näin ollen on tärkeää, että hoitosuunnitelma tehdään ennen hoidon alkamista. Mm. hoitajan työhönsidonnaisuuden vuoksi on tärkeää, että tehtyä hoitosuunnitelmaa myös noudatetaan ja tarvittaessa tarkistetaan.

4

Hoitoaikojen merkitseminen hoitosuunnitelmaan

Hoidossa olevien lasten hoitoaikojen perusteella määräytyy hoitajan työaika ja työpäivät. Lasten sijoittamisessa hoitajille tulee siten ottaa huomioon työsopimuksen määräykset, mm. pyrkimys viikoittaisen vapaan antamiseen.

Suurin osa lapsista on hoidossa säännöllisten hoitoaikojen mukaan. Heidän osaltaan voidaan hoitosuunnitelmaan merkitä viikoittaiset hoitopäivät, esi-

MUISTIO

Lindholm

15.6.2005

merkiksi maanantaista perjantaihin tai viitenä päivänä viikossa tms. Jos hoitoajat ovat säännölliset, hoitosuunnitelmaan merkitään myös hoidon alkamis- ja päättymisajat, jolloin päivittäinen hoitoaika on täsmällisesti määritelty, esimerkiksi klo 7.00–16.30. Jos lapsen vanhempien työaika määräytyy tasoitumisjaksona, jossa työvuoroluettelo vahvistetaan useammaksi viikoksi kerrallaan, voidaan hoitoaika suunnitella noudattamaan jommankumman vanhemman työvuoroluetteloita tai kummankin vanhemman yhteen sovitettua työvuoroluetteloita lisättynä työvuoron alkuun ja loppuun työmatkoihin kuluvala ajalla.

Kunnan on perhepäivähoitajan työnantajana huolehdittava siitä, että perhepäivähoitaja saa mahdollisimman pian tiedon lapsen tulevasta hoitoajoista. Vähimmäisvaatimuksena tulee pitää sitä, että hoitoaikojen ollessa vaihtelevia lapsen sovitut hoitoajat seuraavaksi työaikajaksoksi ovat kokonaisuudessaan perhepäivähoitajalla tiedossa viimeistään ennen työaikajakson alkua.

Lähtökohtana tulee edellyttää, että vanhemmat ilmoittavat hoitosuunnitelmassa sovitusta hoitoajoista perhepäivähoitajalle ja mahdollisista hoitosopimukseen vaikuttavista muutoksista perhepäivähoidon ohjaajalle (ks. kohta 6, vanhemmille annettavia ohjeita). Hoitosuunnitelmassa tulisi myös todeta, missä lasta hoidetaan hoitajan yllättävän tai ennalta tiedossa olevan esteen aikana (varahoitopaikka) ja miten näissä tilanteissa menetellään. Ellei tällaista mainintaa hoitosuunnitelmassa ole, päätöksen lapsen tilapäisestä hoitoon sijoittamisesta toiselle hoitajalle tai päiväkotiin tekee kunnan ao. viranomaisen (yleensä perhepäivähoidon ohjaaja).

Päivähoitoasetuksen 4 §:n mukaan kokopäivähoidossa olevan lapsen päivittäinen yhtäjaksoinen hoitoaika voi yleensä olla enintään kymmenen tuntia. Mainittua tuntimäärää tulee pyrkiä noudattamaan hoitosuunnitelmia laadittaessa riippuen aina lapsen hoidon tarpeesta.

5

Poikkeaminen hoitosuunnitelmasta

Hoitosuunnitelmaan hoitotarpeen pohjalta merkityt hoitoajat sitovat vanhempia. Omassa kodissaan työskenteleviin perhepäivähoitajiin ei sovelleta kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen varallaoloa koskevia määräyksiä. Poikkeavia tilanteita varten kunta voi antaa yleisohjeet siitä, miten yllättävissä tilanteissa tulee menetellä. Nämä ohjeet tulee saattaa perhepäivähoitajan ja lasten vanhempien tietoon ja noudatettavaksi.

Poikkeaminen voi olla hoitoajan alittumista tai ylittymistä. Satunnainen ja lyhytaikainen poikkeaminen hoitoajoista eivät aiheuta hoitosuunnitelman muuttamista. Toistuvat poikkeamat hoitosuunnitelmasta voivat olla merkki siitä, että hoitosuunnitelmaa tulee tarkistaa. Samassa yhteydessä voidaan tarkistaa myös aiemmin varatun hoitopaikan soveltuvuus muuttuneeseen tilanteeseen.

Poikkeaminen hoitosuunnitelmasta tapahtuu yleensä aina kunnan toimivaltaisen viranomaisen päätöksellä. Työnantajan työnjohto- ja valvontaoikeutta

MUISTIO

Lindholm

15.6.2005

perhepäivähoitajaan nähden käyttää kunta (useimmiten perhepäivähoidon ohjaaja). Perhepäivähoitaja on velvollinen noudattamaan työnantajan (kunnan) antamia määräyksiä hänen hoitoonsa sijoitetun lapsen hoidosta.

Hoitotarpeen muuttuessa harkitaan hoitopaikan myöntäminen edellä 1 ja 2 kohdissa todetulla tavalla.

6

Vanhemmille annettavia ohjeita

Vanhemmille tulee antaa selkeät ohjeet siitä, että heidän tulee aina välittömästi ilmoittaa tulevista muutoksista perhepäivähoidon ohjaajalle ja perhepäivähoitajalle. Tämä koskee sekä hoidossa tapahtuvia muutoksia, lapsen läsnä- tai poissaoloa että hoidon alkamista ja päättymistä. Vanhemmille tulee korostaa myös sitä, että kunnalla on aina mahdollisuus käyttää vapaata hoitoaikaa tai vapaita hoitopaikkoja muun työn teettämiseen ja sijaislasten sijoitteluun kunnan työntäjänä maksaessa perhepäivähoitajalle hoitosuunnitelmiin pohjautuvaa kuukausipalkkaa.

Vanhemmille tulee lisäksi selkeästi todeta, että lapsen hoitoon ja hoitopaikkaan liittyvissä asioissa työnantajan puhevaltaa perhepäivähoitajaan nähden käyttää hänen esimiehensä (useimmiten perhepäivähoidon ohjaaja), jonka ohjeita ja määräyksiä työn tekemisestä perhepäivähoitajan tulee noudattaa. Tässä tarkoitettuja ohjeita ja määräyksiä eivät voi antaa lapsen vanhemmat.

Mikäli hoitopaikassa, lapsen hoidossa tms. ilmenee puutteita tai ohjauksen tarvetta, vanhemmille on korostettava, että näissä asioissa heidän tulee ensin kääntyä työnantajan (perhepäivähoidon ohjaaja) puoleen, joka voi puuttua työn kulkuun ja siinä tarvittaviin muutoksiin.

Vanhemmille tulee antaa puhelin- tms. yhteystiedot, kenelle kunnan viranomaiselle (perhepäivähoitajan esimiehelle) heidän tulee ilmoittaa lapsen hoidossa tapahtuvista muutoksista, tilanteista ja asioista.

7

Perhepäivähoitokoti

Päivähoitolain (2 § 2 mom.) mukaan päivähoito on järjestettävä siten, että se tarjoaa lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivan hoitopaikan. Perhepäivähoidossa hoitopaikka on hoitajan koti. Ennen hoidon aloittamista hoitopaikka tarkastetaan ja hyväksytään hoitopaikaksi.

Perhepäivähoitaja sitoutuu työsopimuksessaan hoitamaan lapsia omassa kodissaan, joka on hyväksytty perhepäiväkodiksi (1 § 3 mom.). Mikäli hoitajan olosuhteet muuttuvat niin, että hänen kotinsa ei enää täytä työsopimuksen jatkumiselle asetettuja ehtoja, voidaan työsopimus irtisanoa. Tällainen syy voi olla olemassa myös silloin, kun hoitaja muuttaa pois päivähoitoa järjestävästä kunnasta.

MUISTIO

Lindholm

15.6.2005

8

Oman lapsen sairastuminen

Omassa kodissaan työskentelevän perhepäivähoitajan oman lapsen sairastuessa ei hoitajalle voida myöntää ns. tilapäistä hoitovapaata siihen liittyvine palkkaetuineen, koska po. vapaan myöntämisen edellytyksenä on KVTES:n virkavapautta ym. koskevan V luvun 10 §:n 2 momentin mukaan mm. se, että molemmat vanhemmat ovat ansiotyössä (oman) kodin ulkopuolella. Tätä edellytystä perhepäivähoitaja kotityöntekijänä ei täytä. Omassa kodissaan työskentelevällä hoitajalla on kuitenkin mahdollisuus anoa palkatonta työlo-
maa sairaan lapsensa hoitamista varten.

Jos perhepäivähoitaja ei voi ottaa lapsia hoitoon kotiinsa sen vuoksi, että hänen oma lapsensa on sairastunut, on kysymyksessä hoitajasta johtuva hoidon keskeytys. Hoitajasta johtuvaksi hoidon keskeytykseksi katsotaan kaikki ne keskeytystilanteet, jotka aiheutuvat hoitajasta, hänen perheestään tai muista hoitajaan liittyvistä olosuhteista. Tilanne pysyy samana, vaikka lääkäri on antanut todistuksen tai suosituksen, jonka mukaan muita lapsia ei saisi tuoda hoidettavaksi perhepäivähoitajan kotiin hoitajan oman lapsen sairauden kestäessä.

Perhepäivähoitajan oman lapsen sairastuessa muodostuu ongelmallinen tilanne yleensä silloin, kun hoitaja lapsensa sairastumisesta huolimatta ilmoittaa ottavansa hoitolapsia normaalisti hoitoon, mutta lasten vanhemmat kieltäytyvät nimenomaan tartuntavaaran vuoksi viemästä lapsiaan sovittuun hoitoon. Tällöin työnantajan on tapaus tapaukselta harkittava, onko kysymyksessä perhepäivähoitajasta johtuva syy vai ei. Lähtökohtana ratkaisua tehtäessä on perhepäivähoitajalle asetettu velvollisuus huolehtia siitä, että hänen työpaikkansa (koti) ja muutkin olosuhteet ovat sellaiset, että hän voi työnsä asianmukaisesti ja annettuja määräyksiä noudattaen hoitaa. Jos työnantaja katsoo, ettei perhepäivähoitaja voi ottaa muita lapsia hoidettavakseen, koska hoitajan oman lapsen sairastuminen haittaa muiden lasten asianmukaista hoitamista tai asettaa nämä tartunnalle alttiiksi, on kysymyksessä perhepäivähoitajasta johtuva hoidon keskeytys eikä hänelle makseta ko. ajalta palkkaa.

9

Raportointi

Perhepäivähoitajien raportointi lasten hoidossa olosta on tärkeää sekä palkanlaskennan että päivähoiton ja hoitopaikkojen käytön seurannan vuoksi. Raportoinnissa tulee pyrkiä siihen, että perhepäivähoitajat merkitsevät raportteihin kaikki sellaiset seikat, jotka vaikuttavat palkkaukseen, työaikaan tai työaikakorvauksiin sekä muut työnantajan edellyttämät tiedot.